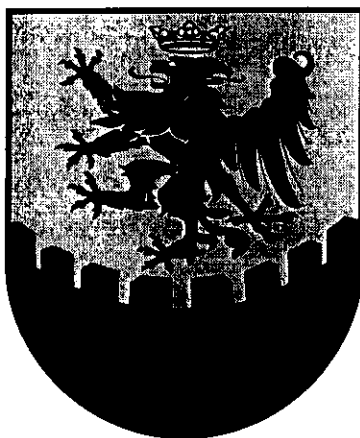

Starostwo Powiatowe w Bydgoszczy

**POWIATOWY PROGRAM
OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO**
w zakresie zdrowia psychicznego
i opieki psychiatrycznej
NA LATA 2011 - 2015

Bydgoszcz 2011

Spis treści

Wstęp	2
I. Diagnoza środowiskowa osób z zaburzeniami psychicznymi zamieszkujących na terenie Powiatu Bydgoskiego.....	3
II. Instytucje działające na terenie Powiatu Bydgoskiego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	9
III. Cele Programu oraz sposób ich realizacji	17
Załączniki	

Wstęp

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.), ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ponadto, w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Powyższa ustawa uznaje, że zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa.

Według ustawy, ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
- 2) zapewniania osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Zadania te są realizowane przez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, który określa w szczególności:

- 1) okres jego obowiązywania,
- 2) diagnozę sytuacji i zagrożeń dla zdrowia psychicznego, w tym zróżnicowań regionalnych,
- 3) cele główne i szczegółowe,
- 4) podmioty biorące udział w jego realizacji,
- 5) sposób realizacji zadań,
- 6) niezbędne działania legislacyjne, w szczególności mające na celu zapewnienie przestrzegania praw osób z zaburzeniami psychicznymi.

Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego określa strategię działań mających na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnienie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej. Realizacja Narodowego Programu przypada na lata 2011 - 2015.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 24, poz. 128) wyznacza cele główne Programu, którymi są:

- promocja zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
- zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- rozwój badań naukowych i systemu informacji z zakresu zdrowia psychicznego.

Prowadzenie działań określonych w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego należy do zadań własnych samorządów województw, powiatów i gmin, zadań

Narodowego Funduszu Zdrowia oraz ministrów właściwych ze względu na charakter działań określonych w Programie.

I. Diagnoza środowiskowa osób z zaburzeniami psychicznymi zamieszkujących na terenie Powiatu Bydgoskiego.

Według definicji WHO zdrowie psychiczne jest stanem dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, radzi sobie ze stresem w codziennym życiu, wydajnie i owocnie pracuje oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty. Można je ujmować poprzez dwa wymiary:

1. pozytywne zdrowie psychiczne - to dobrostan jednostki i takie zasoby, które umożliwiają radzenie sobie z trudnościami i unikanie załamania stanu zdrowia. Przykładowe zmienne charakteryzujące ten wymiar: wysoka samoocena, poczucie panowania nad sytuacją, optymizm, poczucie koherencji, poczucie skuteczności, odporność.
2. negatywne zdrowie psychiczne - wiąże się z objawami negatywnymi określanymi jako psychologiczny dystres i występowaniem zaburzeń psychicznych.

Pozytywne zdrowie psychiczne oznacza m.in. rozwijanie swoich mocnych stron, czyli takich kompetencji, które umożliwiają konfrontację i harmonijne przechodzenie przez niepowodzenia, trudności i zagrożenia. Jest nieodłączną częścią ogólnego zdrowia jednostki, odzwierciedla równowagę między jednostką i środowiskiem.

Zgodnie z art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, mówiąc, o osobach z zaburzeniami psychicznymi mamy na myśli osoby:

- 1) chore psychicznie (wykazujące zaburzenia psychiatryczne);
- 2) upośledzone umysłowo;
- 3) wykazujące inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoby te wymagają świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Język polski ciągle nie wykształcił i nie upowszechnił terminów pozwalających na neutralne i rzeczowe określanie osób chorych psychicznie. Ciągle dominują określenia pejoratywne, o dużym potencjale społecznego nazywania i napiętnowania.

Zaniechanie tej praktyki językowej i upowszechnienie słownictwa bardziej rzeczowego i neutralnego, nienaruszającego godności osób chorych, ale ułatwiającego ich zrozumienie, jest ważnym i pilnym wyzwaniem dla środowisk kulturotwórczych i opiniotwórczych.

W ciągu ostatnich lat zmienił się społeczny wizerunek osób chorych psychicznie. Wyraża się to w jego urealnieniu - przesunięciu akcentu w kierunku wyobrażenia bardziej zróżnicowanego, mniej stereotypowego. Dotyczy to wszystkich wymiarów tych zachowań - nie tylko ich odmienności, ale także problemowości i gwałtowności. Za pozytywny przejaw należy też uznać utrzymującą się przewagę opinii, że osoby chore psychicznie mają szansę powrotu do zdrowia.

Niekorzystnym zjawiskiem jest natomiast powszechnie i niezmiennie wyrażane przekonanie, że choroba psychiczna jako wstydliva wymaga ukrywania jej przed innymi ludźmi. Świadczy to, jak silne jest w świadomości społecznej piętno rozpoznania choroby psychicznej, które prowadząc do przemilczania lub ukrywania choroby (albo zaprzeczania jej) może skomplikować los chorych i utrudniać udzielenie im właściwej pomocy we właściwym

czasie.

Inną negatywną konsekwencją społecznego napiętnowania jest tendencja do nieprzyznawana ludziom, którzy przebyli chorobę psychiczną, prawa do pełnego uczestniczenia w życiu społecznym nawet wtedy, gdy już przemijają ich kłopotliwe i niezrozumiałe zachowania, charakterystyczne dla okresu aktywnej choroby. Sprzeciw respondentów wobec pełnienia przez byłych pacjentów ról społecznych związanych z odpowiedzialnością za innych ludzi dowodzi, że społeczne piętno choroby psychicznej często przenoszone jest także na osoby już wyleczone.

Połączenie inicjatyw społecznych z autoryzowanym i realizowanym przez państwo programem może skutecznie przeciwdziałać społecznej bezradności wobec problemów zdrowia psychicznego, zmniejszyć ryzyko zagrożeń w tej dziedzinie oraz poprawić los chorych psychicznie w Polsce.

Powiat Bydgoski w ramach realizowanych programów w latach 2011 - 2015 szczególny nacisk będzie kładł na zmniejszenie występowania zaburzeń psychicznych, zmniejszenie liczby osób z dyskomfortem psychicznym, promowanie zdrowia psychicznego poprzez udostępnianie wiedzy i umiejętności, zwiększenie zarówno liczby programów promujących zdrowie psychiczne, jak i placówek pomagających osobom narażonym na zaburzenia zdrowia psychicznego oraz poprawa jakości życia osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego.

Jednym z ważnych zadań podejmowanych w obszarze promocji zdrowia jest rozwijanie takich umiejętności jednostki, które będą służyć jej zdrowiu. Przykładem takich umiejętności jest wykorzystywanie własnych zasobów psychospołecznych lub też radzenie sobie z niekorzystnymi sytuacjami życiowymi.

Obok wykorzystania zasobów jednostki i jej kapitału społecznego należy stwarzać warunki społeczne, przestrzenne i organizacyjne, które zapewniałyby optymalny dobrostan psychiczny w miejscu zamieszkania, nauki, pracy i wypoczynku.

Promocja zdrowia nie powinna ograniczać się do działań edukacyjno-promocyjnych. Istnieje pilna konieczność uwzględniania tych zagadnień nie tylko w polityce zdrowotnej i społecznej ale także w polityce ekonomicznej; przy podejmowaniu decyzji gospodarczych, organizacyjnych. Promocja to przede wszystkim edukacja i rozbudowa potencjałów, zasobów, rezerw posiadanych przez jednostki.

Zapobieganie zaburzeniom psychicznym to opieka nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, jak również ochrona osób narażonych na pogorszenie zdrowia psychicznego: np. młodzieży, osób starszych, bezrobotnych, osób doznających przemocy, określonych grup zawodowych.

Celem podejmowanych działań jest polepszenie dobrostanu ludzi i ich funkcjonowania poprzez lepsze wykorzystanie ich sił i zasobów intelektualnych, poprzez wzmocnienie ich odporności psychicznej i zwiększenie ochronnej roli czynników zewnętrznych.

Poszanowanie praw człowieka i jego indywidualnych różnic, zwalczanie dyskryminacji z powodu niepełnosprawności i podejmowanie działań promujących jej zrozumienie, ukierunkowanie postaw i podniesienie świadomości społecznej oraz edukowanie środowisk osób z zaburzeniami psychicznymi o ich przywilejach, równoprawnym dostępie do szkolnictwa, zatrudnienia, dóbr i usług czy aktywności w życiu publicznym winny być wyznacznikiem działań Powiatu Bydgoskiego.

Powiat Bydgoski usytuowany jest w środkowo - zachodniej części województwa kujawsko - pomorskiego, zajmuje 7,8% jego powierzchni, a zamieszkuje go obecnie ok. 104624 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2010 r.).

Z Powiatem Bydgoskim graniczą powiaty: chełmiński, inowrocławski, nakielski, toruński, tucholski, świecki, żniński. Tworzą go gminy: Białe Błota, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko oraz Solec Kujawski, obejmując łącznie 124 sołectwa. Siedziba Starostwa znajduje się w Bydgoszczy. W Powiecie Bydgoskim status miasta posiadają: Koronowo i Solec Kujawski. Sieć osadniczą Powiatu tworzą przede wszystkim wsie w liczbie 215, w tym kilka bardzo dużych, np. Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko. Osady wiejskie, leżące w strefie podmiejskiej Bydgoszczy, pełnią funkcje pozarolnicze (mieszkalnictwo, usługi, handel), a przede wszystkim spełniają rolę rekreacyjno - wypoczynkową i turystyczną.

Powiat Bydgoski ma bardzo dogodne położenie komunikacyjne.

Tabela 1. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2007 - 2010 zamieszkujących na terenie Powiatu Bydgoskiego.

Nazwa Gminy	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi			
	2007	2008	2009	2010
Koronowo	110	79	77	67
Solec Kujawski	67	61	67	62
Osielsko	9	8	9	17
Sicienko	52	51	56	42
Białe Błota	54	54	60	71
Dobrcz	140	140	150	150
Dąbrowa Chełmińska	208	212	218	180
Nowa Wieś Wielka	51	58	70	70

Źródło: Dane pochodzące z gmin

Z tabeli wynika, że w latach 2007 - 2010 najwięcej osób z zaburzeniami psychicznymi, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej zarejestrowano w Dąbrowie Chełmińskiej i Dobrczu. Tabela obrazuje także, że liczba osób z zaburzeniami psychicznymi występuje na tym samym poziomie, a nawet wzrasta.

Podstawowym dokumentem prawnym regulującym problematykę kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej jest ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm.).

Według ustawy system oświaty:

- zapewnia możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami,
- gwarantuje opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwienie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych.

Organizacja nauki, czyli opieka, wychowanie i kształcenie dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi może odbywać się w ogólnodostępnych przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych.

Przy doborze szkoły należy uwzględnić indywidualne potrzeby dziecka z zaburzeniami psychicznymi. Ocenę potrzeb dziecka oraz wybór odpowiedniej do możliwości ucznia szkoły (przedszkola) dokonuje poradnia psychologiczno - pedagogiczna.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno - pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Dokumenty Poradni wydawane są na wniosek rodziców dziecka.

Poradnia za główny cel stawia udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży w osiąganiu wszechstronnego, optymalnego rozwoju oraz wspieranie środowiska wychowawczego w tworzeniu warunków sprzyjających temu rozwojowi.

Analizując liczbę orzeczeń i opinii wydanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Koronowie z filią w Bydgoszczy w latach 2007 - 2010 obserwuje się wzrost liczby wydawanych orzeczeń i opinii.

Tabela 2. Zestawienie orzeczeń i opinii wydanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Koronowie z filią w Bydgoszczy.

Orzeczenia i opinie Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej	2007	2008	2009	2010
Orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego	68	133	164	210
Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	66	220	250	199
Opinie	936	1831	1958	1494
Razem	1070	2184	2372	1903

Źródło: Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy.

Indywidualnym nauczaniem obejmuje się dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły.

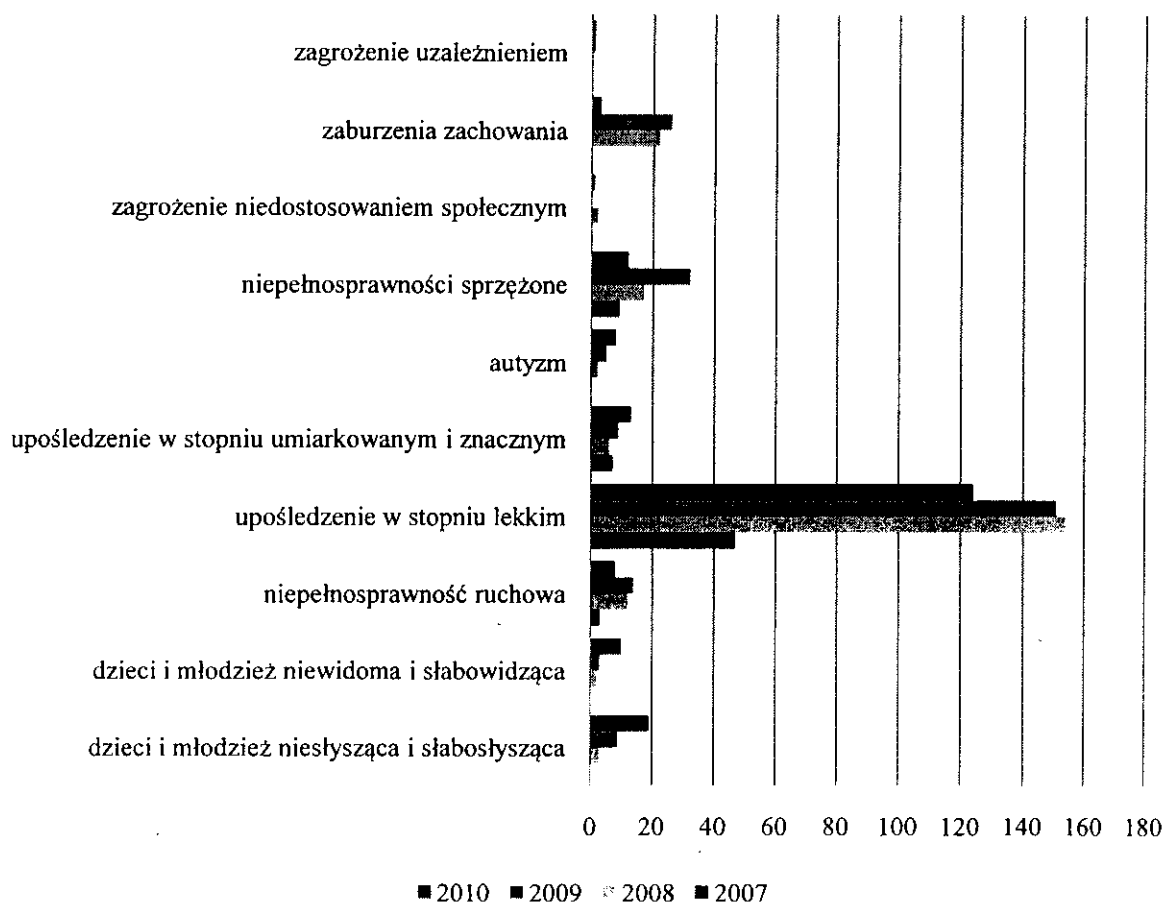
Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych i ośrodkach.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności.

Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy wydała w latach 2007 - 2010 w przeważającej większości orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie w stopniu lekkim (2007 r. - 47 osób, 2008 r. - 154 osoby, 2009 r. - 151 osób, 2010 r. - 124 osoby).

W następnej kolejności orzeczenia ze względu na niepełnosprawności sprzężone (2007 r. - 9, 2008 r. - 17, 2009 r. - 32, 2010 r. - 12) oraz orzeczenia dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania (2007r. - 0, 2008 r. - 22, 2009 r. - 26, 2010 r. - 1).

Wykres 1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na przyczynę.

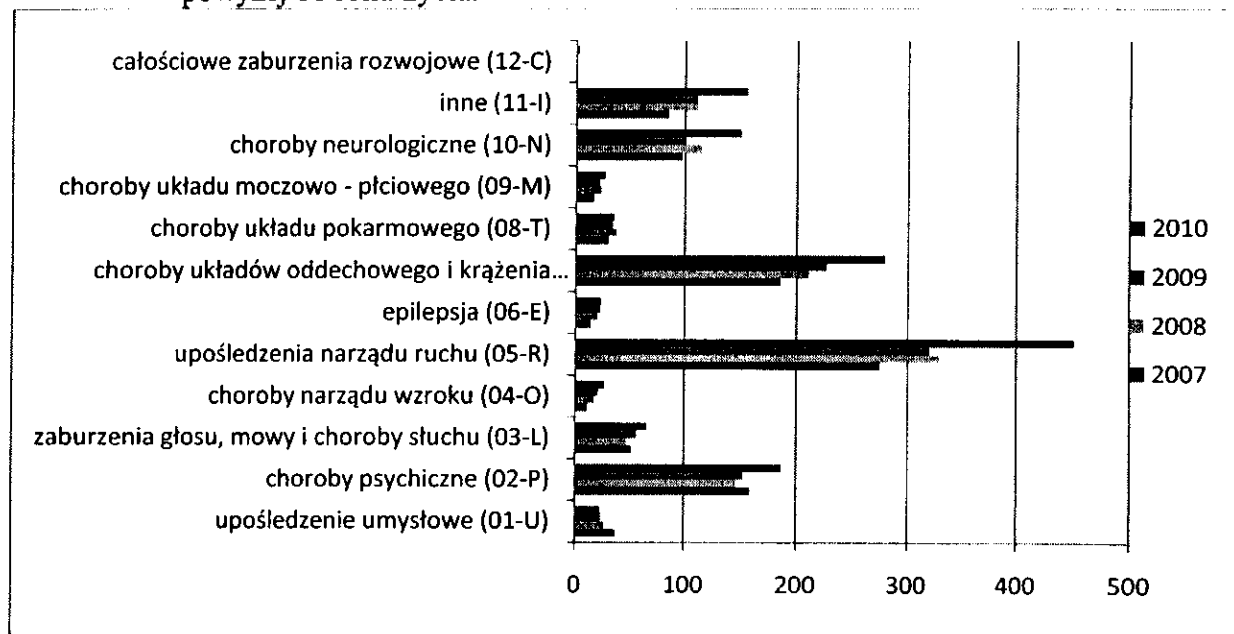

Źródło: Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy.

W oparciu o dane statystyczne przygotowane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy dokonano analizy danych dotyczących wydanych orzeczeń dla mieszkańców Powiatu Bydgoskiego w latach 2007 - 2010.

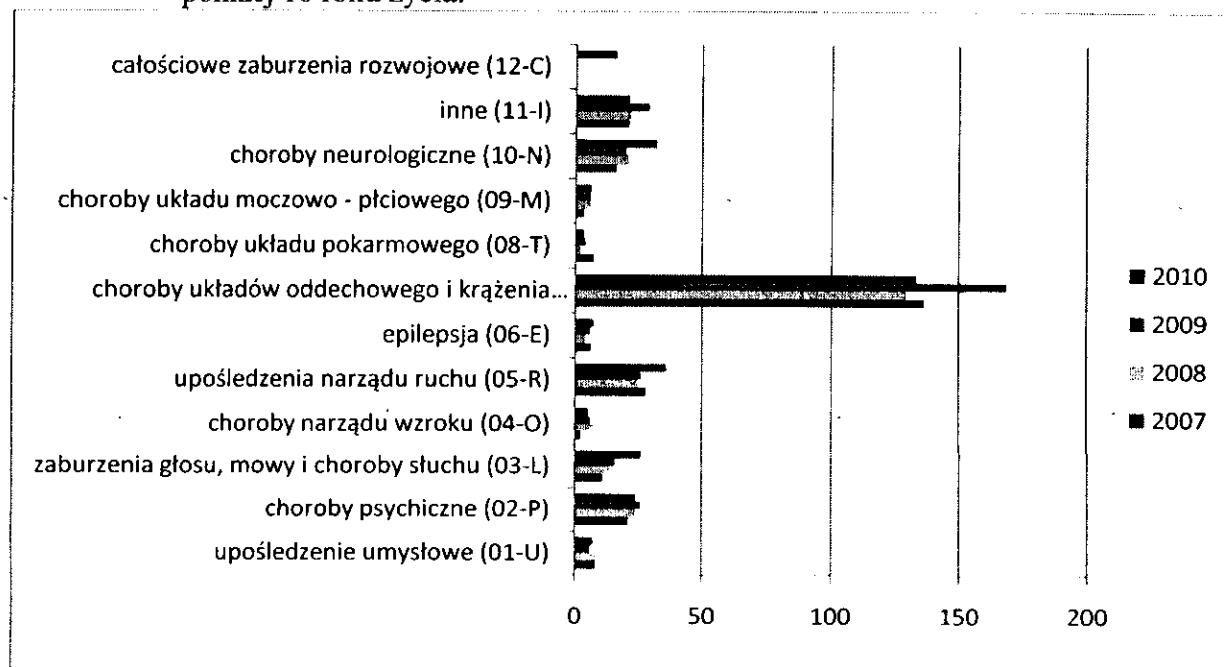
Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowią wśród osób powyżej 16 roku życia - schorzenia narządów ruchu (2007 r. - 275 osób, 2008 r. - 330 osób, 2009 r. - 320 osób, 2010 r. - 452 osoby), choroby układów oddechowego i krążenia (2007 r. - 186 osób, 2008 r. - 211, 2009 r. - 227 osób, 2010 r. - 279 osób) oraz choroby psychiczne (2007 r. - 159 osób, 2008 r. - 147 osób, 2009 r. - 153 osób, 2010 - 187 osób). Na przełomie analizowanych lat widoczny jest wyraźny wzrost liczby wydanych orzeczeń z powodu choroby psychicznej.

Wykres 2. Zestawienie wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Wykres 3. Zestawienie wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności osób poniżej 16 roku życia.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Natomiast wśród dzieci do 16 roku życia ze względu na chorobę psychiczną wydano orzeczenia: w 2007 r. - 21 osobom, 2008 r. - 24 osobom, 2009 r. - 26 osobom, 2010 r. - 24 osobom).

II. Instytucje działające na terenie Powiatu Bydgoskiego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Na terenie Powiatu Bydgoskiego funkcjonują instytucje, których działania skierowane są między innymi do osób z zaburzeniami psychicznymi.

Działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego są podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych i wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego.

Instytucje te podejmują m.in. działania w zakresie:

- poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (prawne, psychologiczne, rodzinne);
- promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
- doradztwa zawodowego tj.:
 - a. przeprowadzanie badań wstępnych, diagnozowanie zapotrzebowania na informacje edukacyjne i zawodowe oraz na pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
 - b. wspieranie w działaniach doradczych poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo - informacyjnych, udostępnianie i popularyzowanie materiałów poglądowych,
 - c. koordynowanie działalności informacyjno - doradczej.
- wspomagania wychowawczej funkcji rodziny;
- działań na rzecz wspierania rodziny, pomocy w jej utrzymaniu się oraz w zakresie działań opartych o rodzinę;
- realizowania programów unijnych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi;
- monitorowania sytuacji rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- pomocy w uzyskiwaniu świadczeń oraz innych form pomocy;
- konsultacji i podejmowania działań na rzecz ofiar przemocy w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy jest jednostką organizacyjną, która wykonuje kompleksowo wszystkie zadania Powiatu z zakresu pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407 z późn. zm.) samorząd powiatowy jako jeden z dysponentów środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wykonuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w tym również na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. Działania te mogą być realizowane ze środków Funduszu w ramach rehabilitacji społecznej w następujących formach:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych,

- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy udziela także wsparcia poprzez prowadzenie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego, prawnego) w szczególności dla rodzin, w których przebywają dzieci z zaburzeniami psychicznymi.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy w 2011 r. realizuje drugą edycję projektu systemowego pn. „Pierwszy krok do usamodzielnienia”. Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja integracji społecznej.

Głównym celem Projektu jest zwiększenie szans i przygotowanie do życia społecznego i zawodowego beneficjentów, z których 50% to osoby z zaburzeniami psychicznymi. Projekt dotyczy wielostronnych działań zmierzających do poprawy sytuacji edukacyjnej, zawodowej, bytowej i społecznej beneficjentów.

Projekt „Pierwszy krok do usamodzielnienia” przyczynia się do przeciwdziałania społecznemu wykluczeniu osób z zaburzeniami psychicznymi oraz do podniesienia poziomu integracji społecznej na terenie Powiatu Bydgoskiego.

Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy

Zasięgiem obejmuje gminy Powiatu Bydgoskiego: Koronowo, Dobrcz, Solec Kujawski, Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko i część gminy Pruszcz Pomorski. Jest placówką zajmującą się profesjonalną pomocą psychologiczno - pedagogiczną i logopedyczną. Misją Poradni jest udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży w osiągnięciu wszechstronnego, optymalnego rozwoju, oraz wspieranie środowiska wychowawczego w tworzeniu warunków sprzyjających temu rozwojowi. Poradnia przeprowadza badania psychologiczne, pedagogiczne i logopedyczne, a także konsultacje lekarskie. Placówka realizuje swoje cele poprzez działalność:

- diagnostyczną w zakresie potrzeb edukacyjnych, odchyleń i zaburzeń rozwojowych, zaburzeń zachowania oraz opiniodawczą i klasyfikującą do odpowiednich form pomocy psychologicznej, pedagogicznej i metodycznej w tym obszarze; prowadzenie badań psychiatrycznych pod kątem kwalifikacji do kształcenia specjalnego i dalszego leczenia specjalistycznego,
- doradczą w zakresie problemów diagnostycznych, wychowawczych oraz związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
- profilaktyczno - popularyzatorską w zakresie udostępniania wiedzy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny, resocjalizację oraz zapobieganie patologii społecznej,
- terapeutyczną w zakresie wizyt terapeutycznych w domach rodzinnych dzieci z porażeniem mózgowym, cechami autystycznymi, zaburzeniami emocjonalnymi, dysfunkcjami wymagającymi wczesnej rewalidacji; prowadzeniem terapii zaburzeń emocjonalnych i realizację zajęć socjoterapeutycznych.

Placówka proponuje formy pomocy bezpośredniej w postaci pomocy indywidualnej, grupowej oraz udzielanej nauczycielom i rodzicom.

Domy Pomocy Społecznej

Powiat organizuje i zapewnia usługi w odpowiednim standardzie w domach pomocy społecznej dostosowanych do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. Nr 111 poz. 535 z późn. zm.) osoba, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego, może być za jej zgodą lub zgodą jej przedstawiciela ustawowego przyjęta do domu pomocy społecznej.

Na terenie Powiatu Bydgoskiego funkcjonują 2 domy pomocy społecznej.

1. Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie przeznaczony dla 70 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.
2. Dom Pomocy Społecznej w Koronowie przeznaczony dla 96 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Domy funkcjonują w sposób zapewniający właściwy zakres usług, zgodny ze standardami określonymi dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby mieszkańców.

Powiat Bydgoski otrzymał zezwolenie Wojewody Kujawsko - Pomorskiego na prowadzenie Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie z dnia 24.06.2009 r. (WPS.III.SSz.90130/19/2009) i Domu Pomocy Społecznej w Koronowie z dnia 23.07.2009 r. (WPS.III.SSz.90130/21/2009).

Domy, niezależnie od typu, świadczą usługi:

- w zakresie potrzeb bytowych, zapewniając:
 - miejsce zamieszkania,
 - wyżywienie,
 - odzież i obuwie,
 - utrzymanie czystości;
- opiekuńcze, polegające na:
 - udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
 - pielęgnacji,
 - niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych;
- wspomagające, polegające na:
 - umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej,
 - podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców domu,
 - umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych,
 - zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców domu,
 - stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną,
 - działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca domu, w miarę jego możliwości,
 - pomocy usamodzielniającemu się mieszkańcowi domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, w przypadku osób spełniających warunki do takiego usamodzielnienia,
 - zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych,

- finansowaniu mieszkańcy domu nieposiadającemu własnego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku, w kwocie nieprzekraczającej 30% zasiłku stałego, o którym mowa w art. 37 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- zapewnieniu przestrzegania praw mieszkańców domu oraz dostępności do informacji o tych prawach dla mieszkańców domu,
- sprawnemu wnoszeniu i załatwianiu skarg i wniosków mieszkańców domu.

Zespół Szkół Specjalnych w Koronowie

Do Zespołu Szkół Specjalnych w Koronowie kwalifikowani są uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i umiarkowanym. W skład Zespołu Szkół wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa oraz przysposabiająca do pracy. Uczniowie szkoły zawodowej odbywają praktyczną naukę zawodu w zakładach pracy chronionej oraz u prywatnych pracodawców na podstawie zawartych umów. Zajęcia w szkole uczniowie realizują w 3 dni, natomiast praktyki 2 dni w tygodniu. Wszyscy zatrudnieni nauczyciele posiadają kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki i nauczanego przedmiotu. Uczniowie korzystają z różnych form terapii, wspomagania i rewalidacji.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2010 r., Nr 214, poz. 1407 ze zm.) niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia o:

- niepełnosprawności;
- stopniu niepełnosprawności;
- wskazaniach do ulg i uprawnień.

System orzekania o niepełnosprawności do celów pozarentowych realizowany jest przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, których zadaniem jest określenie stopnia naruszenia sprawności organizmu i konsekwencji tego stanu dla możliwości podjęcia pracy, pełnienia ról społecznych jakie każdy człowiek pełni stosownie do wieku, płci, uwarunkowań społecznych, kulturowych itp. oraz ograniczeń w samodzielnej egzystencji.

Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Powiatowy Urząd Pracy prowadzi aktywizację zawodową bezrobotnych i poszukujących pracy osób niepełnosprawnych. Przy realizacji zadań Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy współdziała z organami administracji rządowej i samorządów terytorialnych, organizacjami pozarządowymi, organizacjami osób bezrobotnych, radą zatrudnienia, organizacjami pracodawców, związkami zawodowymi oraz innymi instytucjami działającymi w sprawach promocji zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Spółdzielnia Socjalna "Bydgoszczanka"

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651) przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz:

- 1) społecznej reintegracji jej członków, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu,
- 2) zawodowej reintegracji jej członków, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Działania te nie są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej.

Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych

W dniu 15 listopada 2010 r. rozpoczęła swoją działalność Spółdzielnia Socjalna „Bydgoszczanka”. Jest to pierwsza taka spółdzielnia w Polsce utworzona przez dwa samorządy: Miasto Bydgoszcz oraz Powiat Bydgoski ziemski. Powstała ona na bazie Zakładu Robót Publicznych, który został zlikwidowany pod warunkiem utworzenia właśnie spółdzielni socjalnej.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie Powiatu Bydgoskiego funkcjonuje 8 ośrodków pomocy społecznej, które są jednostkami organizacyjnymi gmin powołanych do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w staraniach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Głównymi celami pomocy społecznej są:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nieposiadających dochodu lub o niskich dochodach w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie Powiatu Bydgoskiego funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej w Solcu Kujawskim i Warsztat Terapii Zajęciowej „DĄB” w Białych Błotach dla osób niepełnosprawnych posiadających prawnie potwierdzony status niepełnosprawności i wskazanie w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Warsztat jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej

i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztat nie jest placówką samodzielną, ale stanowi część większej struktury organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną lub posiadającą zdolność do czynności prawnych. Warsztaty prowadzone są przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białych Błotach. Są placówkami pobytu dziennego dla pięćdziesięciu osób niepełnosprawnych (po 25 osób w każdym), w których zajęcia odbywają się po siedem godzin pięć dni w tygodniu.

Do warsztatów uczęszczają osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności o różnych schorzeniach.

Celem warsztatów jest:

- aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Realizacji powyższych celów służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników, poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań.

W warsztacie działa rada programowa, która dokonuje okresowej oraz, nie rzadziej niż co 3 lata, kompleksowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika warsztatu i zajmuje stanowisko w kwestii osiągniętych przez niego postępów w rehabilitacji, uzasadniających:

- podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy,
- potrzebę skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia, ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania co do możliwości osiągnięcia postępów uzasadniających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy po odbyciu dalszej rehabilitacji w warsztacie,
- przedłużenie uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji, umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy, albo okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia, albo okresowy brak możliwości skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia.

Zakład Aktywności Zawodowej w Białych Błotach

Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na zatrudnianiu osób niepełnosprawnych realizowane jest przez Zakład Aktywności Zawodowej w Białych Błotach. Zakład taki tworzy się w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności, a także w celu rehabilitacji zawodowej i społecznej tych osób oraz przygotowania ich do aktywnego życia w otwartym środowisku na miarę ich indywidualnych możliwości. Jest on wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką utworzoną przez gminę Białe Błota.

Do jego głównych celów i zadań należy:

- rozwijanie odpowiedzialności grupowej,
- wzmacnianie i rozwijanie sprawności psychofizycznych, niezbędnych na danym stanowisku pracy,
- wzmacnianie i nabywanie nowych umiejętności specjalistyczno - manualnych,
- rozwijanie myślenia twórczo - przestrzennego związanego z projektowaniem wyrobów,
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie i całego zespołu,
- dbałość o stanowisko pracy oraz wykorzystywanych w nich materiałów i narzędzi,
- przyzwyczajanie do właściwego wykorzystania czasu pracy i oszczędności materiału produkcyjnego,
- wzmacnianie wiary w swoją wytwórczość,
- rozbudzanie poczucia piękna i estetyki,
- odkrywanie potencjałów wytwórczych u pracownika,
- kształtowanie umiejętności współpracy i negocjacji z klientem.

Środowiskowe Domy Samopomocy

Na terenie Powiatu Bydgoskiego funkcjonują 3 środowiskowe domy samopomocy, które są placówkami o charakterze dziennym (oznacza to, że działają 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie).

Zgodnie z ustawą z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) środowiskowe domy samopomocy są ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi zwanych "uczestnikami", które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej.

Zajęcia organizowane są w grupach i indywidualnie. Uczestnikiem domów może być każda osoba, bez względu na płeć, wykształcenie, lecz z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Osoba ta powinna mieć ukończone 18 lat i orzeczenie lekarskie rozpoznające zaburzenia psychiczne i niepełnosprawność intelektualną. Osoby są kierowane do Środowiskowych Domów Samopomocy w Gądeczu, Solcu Kujawskim i Nowej Wsi Wielkiej decyzją kierownika ośrodka pomocy społecznej.

Podstawowym celem domów samopomocy jest rehabilitacja osób z zaburzeniami psychicznymi, a przede wszystkim poprawa ich funkcjonowania społecznego.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Usługi te, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. Nr 238, poz. 1586), obejmują w szczególności:

- 1) trening funkcjonowania w codziennym życiu, w tym: trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi;
- 2) trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury;

- 3) trening umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych;
- 4) poradnictwo psychologiczne;
- 5) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych;
- 6) pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia;
- 7) niezbędną opiekę;
- 8) terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację;
- 9) całodobowe wyżywienie dla uczestników skierowanych na pobyt całodobowy w formie posiłków lub produktów żywnościowych do przygotowania posiłków przez uczestnika;
- 10) inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bydgoskiego

Ważną rolę w zakresie wspierania osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin pełnią organizacje pozarządowe. Nikt lepiej nie zna środowiska osób z zaburzeniami psychicznymi jak oni sami poprzez organizowanie się w związki, fundacje i stowarzyszenia oraz działanie w zakresie wsparcia, samopomocy, rozwijania współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi placówkami. Te organizacje najlepiej znają potrzeby swoich podopiecznych i najskuteczniej je zaspokajają.

Działalność organizacji pozarządowych stanowi bardzo cenny element uzupełniający i wspierający wszelkie działania podejmowane na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. Dla samorządu terytorialnego sektor pozarządowy jest partnerem co najmniej w trzech płaszczyznach: po pierwsze reprezentuje społeczność lokalną, wyraża jej potrzeby, dążenia i oczekiwania, po drugie świadczy pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej oraz po trzecie wprowadza nowe, często alternatywne sposoby działania.

Doświadczenia wskazują, iż działalność organizacji pozarządowych winna być wspierana, integrowana i koordynowana.

Z analizy materiałów przekazanych przez Gminy oraz danych Powiatu Bydgoskiego wynika, iż spośród wszystkich organizacji pozarządowych, które swoim działaniem obejmują mieszkańców Powiatu Bydgoskiego, wsparcia w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi udzielają trzy organizacje pozarządowe tj.:

- Katolickie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Specjalnej Troski i Ich Rodzin im. Św. Maksymiliana Kolbego w Bydgoszczy (zasięgiem działania obejmuje gminę Sicienko),
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Delfin” w Solcu Kujawskim,
- Wiejski Klub Sportowy „ORI” z siedzibą w Kruszynie Krajeńskim

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi spełniają szereg ról, w tym:

- określają potrzeby i priorytety dotyczące życia osób z zaburzeniami psychicznymi,
- przyczyniają się do podnoszenia świadomości społeczeństwa i propagowania zmian,
- kształtują postawy sprzyjające społecznej integracji i przeciwdziałają społecznemu wykluczeniu,

- stwarzają możliwości rozwijania umiejętności w różnych dziedzinach oraz zapewnienia swoim członkom wzajemnego wsparcia i wymianę informacji,
- reprezentują środowiska osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzą działania w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej na rzecz swoich członków.

III. Cele Programu oraz sposób ich realizacji

Cele i zadania do realizacji zawarte w Powiatowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011 - 2015, opierają się na głównych i szczegółowych celach Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, merytorycznych danych, diagnozie i charakterystyce środowiska osób zamieszkujących na terenie Powiatu Bydgoskiego, a także analizie zasobów Powiatu w zakresie zdrowia psychicznego.

Działania realizowane w ramach Programu mają na celu ograniczenie występowania zagrożeń dla zdrowia psychicznego, poprawę jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich oraz zapewnienie dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej.

W celu unowocześnienia sytuacji w psychiatrycznej opiece zdrowotnej należy podejmować działania w kierunku stopniowego zastępowania stacjonarnego modelu leczenia, modelem środowiskowym, w którym kuracja odbywa się w środowisku pacjenta, w formie opieki poza szpitalnej.

W zakresie pomocy osobom z zaburzeniami przewiduje się upowszechnienie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej, zróżnicowanych form pomocy, a także działanie na rzecz aktywizacji zawodowej chorych.

Ważną rolę odgrywa także wykształcenie w mieszkańcach Powiatu Bydgoskiego postawy tolerancji, zrozumienia, życzliwości, chęci niesienia pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi, a także przeciwdziałanie dyskryminacji.

Powiat Bydgoski po przeanalizowaniu zasobów i po rozpoznaniu potrzeb ustalił priorytety Programu.

Priorytety Programu:

1. Popularyzacja wiedzy na temat zaburzeń zdrowia psychicznego i podstawowych form pomocy: medycznej, społecznej, psychologicznej i zawodowej.
2. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym poprzez działania prewencyjno - promocyjne.
3. Przeciwdziałanie pojawieniu się ewentualnych zaburzeń zdrowia psychicznego - wczesna profilaktyka, wykrywanie i wczesne leczenie zaburzeń psychicznych swoistych dla okresu dzieciństwa i dorastania oraz wczesnych form innych zaburzeń psychicznych i zachowania.
4. Wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny poprzez działania na rzecz wspierania rodziny, pomocy w jej utrzymaniu oraz działania oparte o rodzinę.
5. Zapewnienie szerokiego dostępu rodzinom do poradnictwa specjalistycznego i profesjonalnej pomocy.
6. Zwiększenie dostępności osób z zaburzeniami psychicznymi do rehabilitacji zawodowej, poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych.

7. **Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.**
8. **Poprawa jakości życia i systemu opieki nad osobami chorującymi na zaburzenia psychiczne.**
9. **Systematyczna aktualizacja informacji o potrzebach i uwarunkowaniach zdrowotnych mieszkańców Powiatu Bydgoskiego.**
10. **Koordinacja zadań związanych z realizacją polityki zdrowotnej Powiatu Bydgoskiego w zakresie zdrowia psychicznego.**
11. **Zwiększenie udziału osób z zaburzeniami psychicznymi w projektach współfinansowanych ze środków unijnych realizowanych przez Starostwo Powiatowe w Bydgoszczy i jednostki organizacyjne.**

Wskazane powyżej priorytety będą realizowane w szczególności poprzez następujące działania w ramach Programu:

1. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

- 1.1. Upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu.
- 1.2. Zapobieganie zaburzeniom psychicznym.
- 1.3. Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 1.4. Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.

Realizacja:

- 1) prowadzenie lokalnego programu promocji zdrowia psychicznego,
- 2) prowadzenie lokalnego programu zapobiegania przemocy w rodzinie, szkole i w środowisku lokalnym;
- 3) prowadzenie lokalnego programu informacyjno - edukacyjnego sprzyjającego postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałania dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) utworzenie lokalnego ośrodka pomocy kryzysowej oferującego poradnictwo i pomoc w stanach kryzysu zagrażającego zdrowiu psychicznemu.

2. Zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

- 2.1. Upowszechnianie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej.
- 2.2. Upowszechnianie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego.
- 2.3. Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi.
- 2.4. Koordinacja różnych form opieki i pomocy.

Realizacja:

- 1) prowadzenie lokalnego programu zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym zwłaszcza form niezbędnych do tworzenia centrów zdrowia psychicznego.
- 2) integrowanie działalności placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej poprzez utworzenie lokalnego centrum zdrowia psychicznego, zapewniającego mieszkańcom Powiatu

Bydgoskiego, środowiskową (stacjonarną i niestacjonarną) opiekę w zakresie zdrowia psychicznego;

3) prowadzenie lokalnego programu poszerzenia, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej;

4) wspieranie finansowe samopomocowych projektów służących rozwojowi form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

5) zapewnienie ciągłości wsparcia finansowego projektom pozarządowym realizującym takie formy oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które wymagają działania ciągłego;

6) zwiększenie udziału zagadnień pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi w działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy;

7) prowadzenie lokalnego programu rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi;

8) zwiększenie dostępności rehabilitacji zawodowej, organizacja poradnictwa zawodowego i szkoleń zawodowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

9) prowadzenie kampanii szkoleniowo - informacyjnej adresowanej do pracodawców promującej zatrudnianie osób z zaburzeniami psychicznymi;

10) zwiększenie udziału zagadnień zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi w działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy;

11) powołanie Lokalnego Zespołu Koordynującego realizację Programu;

12) aktualizowanie corocznie przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Sposób realizacji Programu.

W celu koordynacji realizacji wskazanych wyżej zadań Uchwałą Nr 20/11 Zarządu Powiatu Bydgoskiego został powołany Zespół Koordynujący do oceny realizacji Programu i opiniowania szczegółowych rozwiązań.

Zadaniami Lokalnego Zespołu są przede wszystkim opracowanie programu ochrony zdrowia psychicznego, potrzeby ludności Powiatu Bydgoskiego w zakresie zdrowia psychicznego i opieki psychiatrycznej oraz dostosowanie do nich skoordynowanej działalności różnych form pomocy i oparcia społecznego oraz aktywizacji zawodowej, a także realizacja, koordynowanie i monitorowanie Programu.

Członkami Zespołu są osoby zapewniające właściwą reprezentację samorządu Powiatu, placówek realizujących zadania z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, pozarządowych organizacji samopomocowych. Natomiast Zarząd Powiatu zapewni działaniom Zespołu niezbędna pomoc administracyjną.

Oczekiwane efekty realizacji programu:

- poprawa zasobów infrastruktury psychiatrycznej opieki zdrowotnej,
- zwiększenie dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz poziomu satysfakcji pacjentów,
- wzrost efektywności wykorzystania zasobów regionalnego systemu ochrony zdrowia psychicznego,
- poprawa wskaźników zdrowotnych oraz utrzymanie dobrych tendencji w zakresie opieki psychiatrycznej.

Źródła finansowania:

- środki budżetu państwa,
- środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego,
- środki finansowe pozostające w dyspozycji Narodowego Funduszu Zdrowia,
- środki pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki świadczeniodawców usług medycznych,
- środki z budżetu Unii Europejskiej.

Monitoring Programu:

Przedmiotem monitorowania będą wybrane wskaźniki oceny efektów i korzyści realizacji, każdego z celów szczegółowych Programu. Monitoring polegać będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wyznaczonych w Programie.

W procesie monitoringu stosowane będą następujące elementy: zbieranie informacji i danych, analiza danych, ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami oraz ocena rozbieżności pomiędzy założeniami Programu a rezultatami.

Odpowiedzialnymi za raportowanie będą wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Programu.

Raporty cząstkowe sporządzane przez podmioty zaangażowane w Program, przekazywane będą do Wydziału Edukacji Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Bydgoszczy w terminie, do końca lutego roku następującego po okresie monitorowania. W terminie tym wszystkie jednostki zaangażowane we wdrażanie Programu zobowiązane są do przedstawienia (złożenia) swoich raportów cząstkowych.

Monitoring posłuży sprawdzeniu czy Program realizuje założone działania, w zakresie dóbr i usług jakie miały zaistnieć w ich efekcie.

Wskaźniki monitoringu: liczba przygotowanych i zrealizowanych programów i przedsięwzięć profilaktycznych, kampanii, liczba utworzonych lokalnych centrów zdrowia psychicznego, publikacja corocznego przewodnika informującego o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, liczba placówek biorących udział w programach, liczba osób, którym udzielono świadczeń zdrowotnych, liczba wykrytych zaburzeń, liczba osób korzystających z poszczególnych form pomocy i oparcia społecznego.

Podmiot koordynujący:

Wydział Edukacji Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego w Bydgoszczy.

Podmioty uczestniczące:

- Starostwo Powiatowe w Bydgoszczy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy,
- Zespół Szkół Specjalnych w Koronowie,
- Dom Pomocy Społecznej w Koronowie,
- Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy,
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Delfin”,
- konsultant - specjalista psychoterapii uzależnień Pani Elżbieta Maludzińska - Janczarska.

Sposoby sprawozdawczości.

Corocznie w terminie do 15 maja, Powiat Bydgoski będzie przysyłał ministrowi właściwemu do spraw zdrowia lub wskazanemu przez niego podmiotowi, sprawozdanie z wykonania zadań objętych harmonogramem realizacji Programu w roku poprzednim.

Powiat Bydgoski będzie także corocznie publikował zaktualizowany przewodnik informujący o dostępnych formach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Składowymi Powiatowego Programu są szczegółowe programy tj.:

1. program informacyjno - edukacyjny sprzyjający postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałających dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi (zał. nr 1),
2. program zwiększenia dostępności i zmniejszenia nierówności w dostępie do różnych form środowiskowej psychiatrycznej opieki zdrowotnej, w tym zwłaszcza form niezbędnych do tworzenia centrów zdrowia psychicznego (zał. nr 2),
3. program rozwoju zróżnicowanych form wspieranego zatrudnienia i przedsiębiorczości społecznej dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi (zał. nr 3),

Programy, których wyznaczony termin realizacji zgodny z obowiązującymi przepisami to grudzień 2011 roku, są w trakcie opracowywania. Są to programy tj.:

- zapobiegania przemocy w rodzinie, w szkole i w środowisku lokalnym,
- poszerzenia, zróżnicowania i unowocześnienia pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej.

**Program informacyjno - edukacyjny sprzyjający
postawom zrozumienia i akceptacji oraz
przeciwdziałającym dyskryminacji
wobec osób z zaburzeniami psychicznymi
na lata 2011-2015**

Spis treści

Wstęp	24
I. Diagnoza	25
II. Cele programu	25
III. Sposób realizacji programu	26
IV. Sprawozdawczość.....	28

Wstęp

Program informacyjno - edukacyjny sprzyjający postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałających dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stanowi podstawę do praktycznej realizacji zadań wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. Nr 24, poz. 128).

Jednym z głównych celów, określonych dla powiatu, jest promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym. Cel ten może być realizowany m. in. poprzez upowszechnianie wiedzy na temat chorób psychicznych. Większa świadomość w tym zakresie pozwoli zrozumieć zachowania osób z zaburzeniami psychicznymi, co z kolei wpłynie na zwiększenie akceptacji, a jednocześnie zmniejszenie dyskryminacji wobec chorych.

Promocja zdrowia psychicznego, a także wczesne wykrycie niekorzystnych czynników prowadzących do zaburzeń psychicznych, to główne zadania tego programu.

I. Diagnoza

Diagnoza środowiskowa osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie Powiatu Bydgoskiego została przedstawiona w Powiatowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Lokalne programy edukacyjno - informacyjne powiatów będą w głównej mierze realizowane przez szkoły i placówki prowadzone przez powiat. Z analizy otrzymanych danych wynika, że w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Bydgoski jest niewielu uczniów z zaburzeniami psychicznymi. Obserwuje się jednak znacznie mniejszą odporność psychiczną młodzieży.

Najwięcej uczniów z zaburzeniami psychicznymi jest w Zespole Szkół Specjalnych. Podejmuje się tam działania mające na celu organizowanie pomocy psychologicznej dla uczniów i rodziców. Prowadzone są specjalistyczne zajęcia z pedagogiem i psychologiem.

W szkołach realizowane są zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania agresji oraz spotkania z terapeutami i policją. Prowadzone są zajęcia i warsztaty dla rodziców i rad pedagogicznych. Nauczyciele biorą udział w szkoleniach podnoszących umiejętności wychowawcze.

Szkoły współpracują z Powiatową Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Koronowie oraz z jej filią w Bydgoszczy.

II. Cele programu

Celem programu informacyjno - edukacyjnego jest zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Podjęte zostaną działania zmierzające do podniesienia świadomości społecznej w zakresie zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych. Realizowane w związku z tym zadania będą prowadziły do wykształcenia w mieszkańcach Powiatu Bydgoskiego postawy tolerancji, zrozumienia, życzliwości i chęci niesienia pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Celem programu jest także przeciwdziałanie dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez kształtowanie postawy szacunku wobec innego człowieka, poszanowania jego praw i indywidualnych różnic.

II. Sposób realizacji programu

W ramach programu informacyjno - edukacyjnego sprzyjającego postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałających dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, realizowane będą następujące zadania:

Lp.	Nazwa zadania	Realizatorzy	Wskaźniki monitorujące	Źródła finansowania
1.	Przeprowadzenie kampanii informacyjno - edukacyjnej dotyczącej objawów, przebiegu, następstw i możliwości leczenia zaburzeń psychicznych, w tym:	Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, jednostki organizacyjne Powiatu, organizacje pozarządowe	odsetek populacji, do której kierowany jest program (biorącej udział w programie)	środki budżetowe jst, środki zewnętrzne
	a) opracowanie zrozumiałego języka dotyczącego promocji zdrowia psychicznego (definicje, terminy),	Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy	opracowanie zestawu definicji i terminów	
	b) opracowanie i kolportaż materiałów informacyjnych nt. objawów, przebiegu, następstw i możliwości leczenia zaburzeń psychicznych	Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy	liczba publikacji	Środki budżetowe jst, środki zewnętrzne
	c) opracowanie i kolportaż informatorów o możliwościach uzyskania opieki zdrowotnej, pomocy, wsparcia, itp.	Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy, organizacje pozarządowe	liczba publikacji	Środki budżetowe jst, środki zewnętrzne,
2.	Zorganizowanie raz na dwa lata konferencji promującej zdrowie psychiczne i poruszającej problemy osób chorujących oraz ich rodzin (z okazji Dnia Zdrowia Psychicznego - 10X)	Starostwo Powiatowe w Bydgoszczy, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy, organizacje pozarządowe,	liczba uczestników	Środki budżetowe jst, środki własne organizacji pozarządowych
3.	Wspieranie rodziny w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia - poradnictwo specjalistyczne dla rodzin	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy, szkoły, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,	liczba porad	Środki budżetowe jst

4.	Umożliwienie uczestnictwa osobom z zaburzeniami psychicznymi w wydarzeniach kulturalno-sportowych poprzez uczestnictwo w imprezach lokalnych, festynach, promowanie twórczości, współzawodnictwo, konkursy, przeglądy, itp.	Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, jednostki organizacyjne Powiatu Bydgoskiego, Organizacje pozarządowe,	liczba wydarzeń z udziałem osób z zaburzeniami psychicznymi, liczba uczestników	środki zewnętrzne, środki budżetowe jst, środki własne organizacji pozarządowych
5.	Wprowadzenie problematyki z zakresu ochrony zdrowia psychicznego do programów profilaktyki oraz do systemów wychowawczych szkół i placówek, w tym realizacja zadań mających na celu:			
	a) Zwiększanie wiedzy na temat niepełnosprawności ze szczególnym uwzględnieniem zaburzeń intelektualnych			
	b) Wczesne rozpoznawanie i wykrywanie symptomów zaburzeń zdrowia psychicznego			
	c) Kształtowanie postawy akceptacji i wyrozumiałości dla odmiennych zachowań innych ludzi			
	d) Uczucie podejmowania racjonalnych decyzji związanych z naciskami grupy rówieśniczej			
	e) Kształtowanie otwartości i wrażliwości na potrzeby innych			
	a) Zapobieganie zaburzeniom depresyjnym wśród dzieci i młodzieży	Wydział Edukacji, Kultury i Sportu, jednostki organizacyjne Powiatu Bydgoskiego, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koronowie z filią w Bydgoszczy	opracowane programy; odsetek uczniów szkoły lub placówki, do których kierowany jest program (biorących udział w programie)	Budżet jednostek Powiatu Bydgoskiego
	b) Promowanie zdrowego stylu życia			
	c) Poszerzanie wiedzy o szkodliwości środków uzależniających			
	d) Zwiększenie aktywności uczniów w zakresie zgłaszania własnych pomysłów oraz inicjatyw.			
6.	Udział prelegentów (specjalistów spoza szkoły) w realizacji programów profilaktycznych.			
7.	Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz oświaty, zdrowia, rodziny i pomocy społecznej.			
8.	Współuczestnictwo w organizacji lokalnych spotkań imprez profilaktycznych.			
9.	Współtworzenie ciekawych zajęć pozaszkolnych i propozycji aktywnego spędzania czasu wolnego (rodzice, uczniowie, nauczyciele).			
10.	Stworzenie i realizacja kalendarza imprez profilaktycznych i prozdrowotnych			
11.	Podnoszenie kompetencji wychowawczo-profilaktycznych nauczycieli - szkolenia, warsztaty			
12.	Tworzenie „banku”- bazy przykładów dobrej praktyki - ciekawe scenariusze, artykuły			
13.	Systematyczne bogacenie zasobów bibliotek szkolnych i gabinetów, specjalistów			
14.	Stała współpraca z rodzicami celem wskazania ważności problemów, uwrażliwiania - pakiety informacyjne, wykazy literatury tematycznej			
15.	Angażowanie rodziców w działania wynikające z problematyki programów profilaktycznych			

Grupa odbiorców:

- osoby z zaburzeniami psychicznymi i członkowie ich rodzin,
- organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych,
- uczniowie szkół i placówek prowadzonych przez Powiat Bydgoski,
- środowisko lokalne.

Termin realizacji:

Zadania będą realizowane w latach 2011 - 2015 począwszy od lipca 2011 r.

IV. Sposoby sprawozdawczości

Corocznie w terminie do 15 lutego, dyrektorzy szkół będą przysyłać do WEKiS Starostwa Powiatowego w Bydgoszczy sprawozdanie z wykonania w roku poprzednim zadań określonych w programie informacyjno - edukacyjnym sprzyjającym postawom zrozumienia i akceptacji oraz przeciwdziałających dyskryminacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi.

Wydział Edukacji Kultury i Sportu w terminie do 21 lutego przygotowuje sprawozdanie z realizacji programu.